

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Borgartún 29, 105 Reykjavík

Sími: 545 8800. Bréfasími: 545 8051

Netfang: nel@nel.is

Tilv.: 23020004

Ákvörðun nr. 30/2023

Þann 13. júní 2023 kom nefnd um eftirlit með lögreglu saman til fundar og tók eftirfarandi ákvörðun nr. 30/2023.

Málsatvik

Nefnd um eftirlit með lögreglu barst erindi frá [REDACTED] dags. 27. janúar 2023. Í erindinu eru gerðar athugasemdir við framkomu og starfsaðferðir starfsmanna embættisins þegar kvartandi var stöðvaður fyrir umferðalagabrot þann [REDACTED]. Fram kemur að eftir að akstur kvartanda var stöðvaður og honum ekki heimilt að halda för sinni áfram, óskaði hann eftir því við lögreglu að hún kæmi honum á áfangastað þar sem hann var illa útbúinn, aðeins klæddur skyrtu að ofan og inniskóm og einnig farsímalaus. Þeirri beiðni var hafnað af lögreglu á vettvangi þrátt fyrir að kvartandi gæti ekki óska eftir aðstoð með öðrum leiðum. Þess ber að geta að kvartandi var stöðvaður kl. 00.29 á Sæbraut í lok janúarmánaðar.

Nefndin óskaði eftir upplýsingum frá Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu þann 28. febrúar 2023.

Forsendur nefndarinnar

1.

Nefnd um eftirlit með lögreglu starfar á grundvelli VII. kafla lögreglulaga nr. 90/1996, sbr. breytingar á þeim með lögum nr. 62/2016. Helstu verkefni nefndarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. a í nefndum lögum, eru að taka við kærum á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans annars vegar og taka við kvörtunum vegna starfsaðferða lögreglu eða framkomu starfsmanns lögreglu sem fer með lögregluvald hins vegar. Undir hið síðarnefnda falla kvartanir vegna háttsemi eða starfsaðferða sem ekki verða taldar refsiverðar en gætu meðal annars leitt til þess að lögreglumaður yrði áminntur í starfi eða æskilegar breytingar gerðar á starfsháttum og verklagi. Nefndin skal, sbr. 2. mgr. 35. gr. a, greina hvað felst í erindum sem henni berast og koma þeim til meðferðar hjá viðkomandi embætti.

Með vísan til framangreinds fellur það almennt ekki undir valdsvið nefndar um eftirlit með lögreglu að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála, beitingu rannsóknarúrræða eða um ákvarðanir handhafa ákærvalds um það hvort rétt sé að gefa út ákæru í máli. Hlutverk nefndarinnar er hins vegar að taka afstöðu til þess hvort um sé að ræða ámælisverðar starfsaðferðir eða framkomu lögreglumanna við framkvæmd slíkra verkefna. Í því felst nánar tiltekið (og til dæmis) að taka afstöðu til þess hvort kvartað sé yfir því að háttsemi þeirra starfsmanna lögreglu sem að máli komu hafi ekki verið í samræmi við eðlilega

starfshætti eða lög eða hvort starfsaðferðir hafi að öðru leyti farið út fyrir það sem eðlilegt var í því tilviki.

2.

Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu svaraði beiðni nefndarinnar með bréfi dags. 6. mars 2023. Meðfylgjandi voru öll gögn málsins, myndbandsupptökur úr eye-witnesskerfi lögreglubifreiðarinnar og upptaka úr búkmyndavél lögreglumanns á vettvangi.

Eftirfarandi kemur m.a. í dagbókarfærslu lögreglu vegna málsins:

„[REDACTED] ok Sæbraut á ofurhraða, um 117 km/klst. [REDACTED] sagðist ekki vera með ökuskírteini meðferðis en við uppfléttingu kom í ljós að hann væri með útrunnin réttindi. [REDACTED] kvaðst ekki hafa hugmynd um að hann væri réttindalaus. Þá kom í ljós að hann hafi áður verið kærður fyrir sama brot og viðurkenndi hann þá að hann vissi að hann væri að aka réttindalaus. Réttarstaða sakbornings kynnt sem hann kvaðst skilja. Vettvangsskýrsla rituð og krumpaði [REDACTED] afritinu í kúlu og henti henni í jörðina. Honum var gert að taka hana upp sem hann gerði.“

Þann 28. apríl sl., óskaði nefndin eftir frekari upplýsingum um starfshætti embættisins í sambærilegum málum og einnig verklagsreglum embættisins, ef til væru, t.d. vegna tilvika þegar akstur ökumanna er stöðvaður og þeim meinað að halda för sinni áfram.

Embættið svaraði nefndinni með bréfi dags. 5. júní sl., þar sem eftirfarandi kemur m.a. fram:

„Í málum þar sem ökumönnum er meinað að aka bifreið sinni vegna þess að þeir hafa ekki ökuréttindi er það mjög háð aðstæðum hvort lögregla getur eða þarf að aka ökumönnum af vettvangi. Fer það eftir fjölda starfsmanna á svæðinu, verkefnastöðu, veðri, færð, vegalengdum á því svæði sem um ræðir, aðstöðu ökumanns til að útvega sér aðstoð og stöðu almenningssamgangna. Þar sem stutt er í almenningssamgöngur gerist oftast ekki þörf á að aka fólki. Í einhverjum tilvikum hringir viðkomandi sjálfur eftir aðstoð vina, ættingja eða pantar sér aðstoð leigubifreiða. Stundum hringir lögregla á leigubifreið eða aðra sem koma og sækja viðkomandi. Sé langt til byggða eða færð og veður slæmt er reynt að koma til móts við alla sem eru stöðvaðir í akstri. Einstaklingar eru ekki skildir eftir á víðavangi nema að lögregla viti að þeir geti komið sér í skjól.

Ekki er í gildi sérstakt skráð verklag sem skýrir hvað gera skuli við einstaklinga sem stöðvaðir eru í akstri aksturs án gilda ökuréttinda. Meðfylgjandi eru verklag vegna ölvunar, lyfja og fíkniefnaaksturs fjallar þó um hvað skuli gera við bifreið ökumanna sé för þeirra stöðvuð“

3.

Undir valdsvið nefndarinnar fellur hvernig tilteknir þættir lögreglustarfsins eru framkvæmdir eða ef lögregla lætur hjá liða að sinna lögmætu hlutverki sínu, sbr. 2. gr. laga nr. 90/1996, þ.e. að gæta almannaöryggis og halda uppi lögum og reglu, að leitast við að tryggja réttaröryggi borgaranna og stemma stigu við afbrotum og koma í veg fyrir athafnir sem raska öryggi borgaranna og ríkisins, vinna að uppljóstrun brota, stöðva ólögmæta háttsemi og fylgja málum eftir í samræmi við það sem mælt er fyrir um í lögum um meðferð sakamála.

4.

Nefnd um eftirlit með lögreglu ber að greina hvort erindi sem henni berast vegna háttsemi lögreglu feli í sér kvörtun yfir starfsháttum eða kæru vegna ætlaðrar refsiverðrar háttsemi starfsmanna lögreglunnar. Af erindi [REDACTED] er ljóst að um er að ræða kvörtun sem lýtur að framkomu og starfsháttum starfsmanna Lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu.

Nefnd um eftirlit með lögreglu fór yfir erindi [REDACTED] og þau gögn sem henni bárust frá Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu. Fyrir liggur að [REDACTED] var símalaus og illa búinn að næturlagi í janúar þegar lögregla skildi við hann. Eftir yfirferð nefndarinnar á meðfylgjandi upptökum og með hliðsjón af því hvernig málsatvikum er lýst í kvörtun [REDACTED] og þeim gögnum sem nefndin hefur undir höndum, telur nefnd um eftirlit með lögreglu að því verklagi sem lýst er í svari embættisins frá 5. júní sl., hafi ekki verið fylgt. Því séu uppi vísbendingar um mögulega ámælisverða háttsemi starfsmanna lögreglu, sbr. 2. mgr. 35. gr. a. laga nr. 90/1996. Erindi [REDACTED] er sent Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu til þóknarlegrar meðferðar.

Niðurstaða

Erindi [REDACTED] er sent Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu til þóknarlegrar meðferðar.

Reykjavík, 13. júní 2023

Margrét Einarsdóttir
varaformaður

Kristín Edwald
Kristín Edwald

Margrét Einarsdóttir

Þorbjörg I. Jónsdóttir